

Boris Senker

ČEMU SLUŽI DEDA

LEYKAM
international

Boris Senker

ČEMU SLUŽI DEDA

LEYKAM INTERNATIONAL
ZAGREB, 2026.

NAKLADNIK
Leykam international d.o.o., Ilica 42, HR-10000 Zagreb
www.leykam-international.hr

ZA NAKLADNIKA
Jürgen Ehgartner

UREDNICA
Eugenia Ehgartner

ILUSTRACIJE
Dominik Vuković

LEKTURA I KOREKTURA
Neli Mindoljević

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
Tvrtko Gregurić

© 2026 Leykam international d.o.o., Zagreb
© za ilustracije Dominik Vuković i Leykam international d.o.o., Zagreb
Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati ili javno reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja nakladnika.

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Republika Hrvatska Ministarstvo kulture i medija
Republic of Croatia Ministry of Culture and Media

ISBN 978-953-340-258-1

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet (katalog.bukinet.hr) pod brojem 991006067263209366.

TISKARA
Denona d.o.o., Zagreb

Tiskanje dovršeno u studenom 2026.

Boris Senker

ČEMU SLUŽI DEDA

NE BAŠ, ALI GOTOVO PA DOKUMENTARNA PRIPOVIJEST, KOJU JE
PREMA KAZIVANJU UNUČADI NIKOLE (13), MATIJE (10) I BRUNE (7)
ZAPISAO (NA SVOJ NAČIN)
DEDA BORIS (X = [13+10+7] × 2,57)

Ovo je jedna pristojna pripovijest. A pristojna je zato što je staromodna. A staromodna je zato što ju je zapisao – zapamtite, zapisao, a ne napisao – jedan deda, deda Boris, koji je star. To ćemo vam još nekoliko puta ponoviti, da ne zaboravite. Kao što deda, naš deda Boris, zaboravlja. Jer je star. Pa onda, da se podsjeti kad mu ustreba, sve zapisuje.

Dobro, ne zapisuje baš sve, ali zapisuje ono što mu je važno pa je tako zapisivao i ono što smo mu mi govorili, i što je on nama govorio i s nama radio, i što smo mi s njim radili. Mi, to smo mi tri, njegovi unuci.

E, kako bi sad deda skočio da se za dva dečka i jednu curicu ne kaže „to smo mi tri, njegovi unuci", nego „to smo nas troje, njegova unučad".

Ali, tko tako govori?

Samo deda, koji je star i staromodan. Zato je i ova pripovijest, koja i nije prava pripovijest a koju je on zapisao, staromodna i pristojna, a na početku pristojne pripovijesti pristojno je i da vam se predstavimo, mi, kako naš deda zapisuje, njegova unučad. Vesela trojka, kako je on zove, trojka koja rado pjeva pa ćemo vam se i predstaviti pjesmicom. Prvo će vam Bruna i Matija ispričati svoje o Nikoli, pa Bruna i Nikola o Matiji, a na kraju Nikola i Matija o Bruni. Riječi imate, a melodiju zamislite. Možete i otpjevati. Glasno, jer djeca trebaju biti glasna. Da ih se čuje.

Dakle, ovako:

Najstariji unuk, Nikola,

Kog deda najduže voli…

Normalno da ga najduže voli kad
se prvi rodio, ali zato sve voli…

Bez prekidanja, Bruna, pliiiz!
I zaboravite to. Idemo otpočetka:

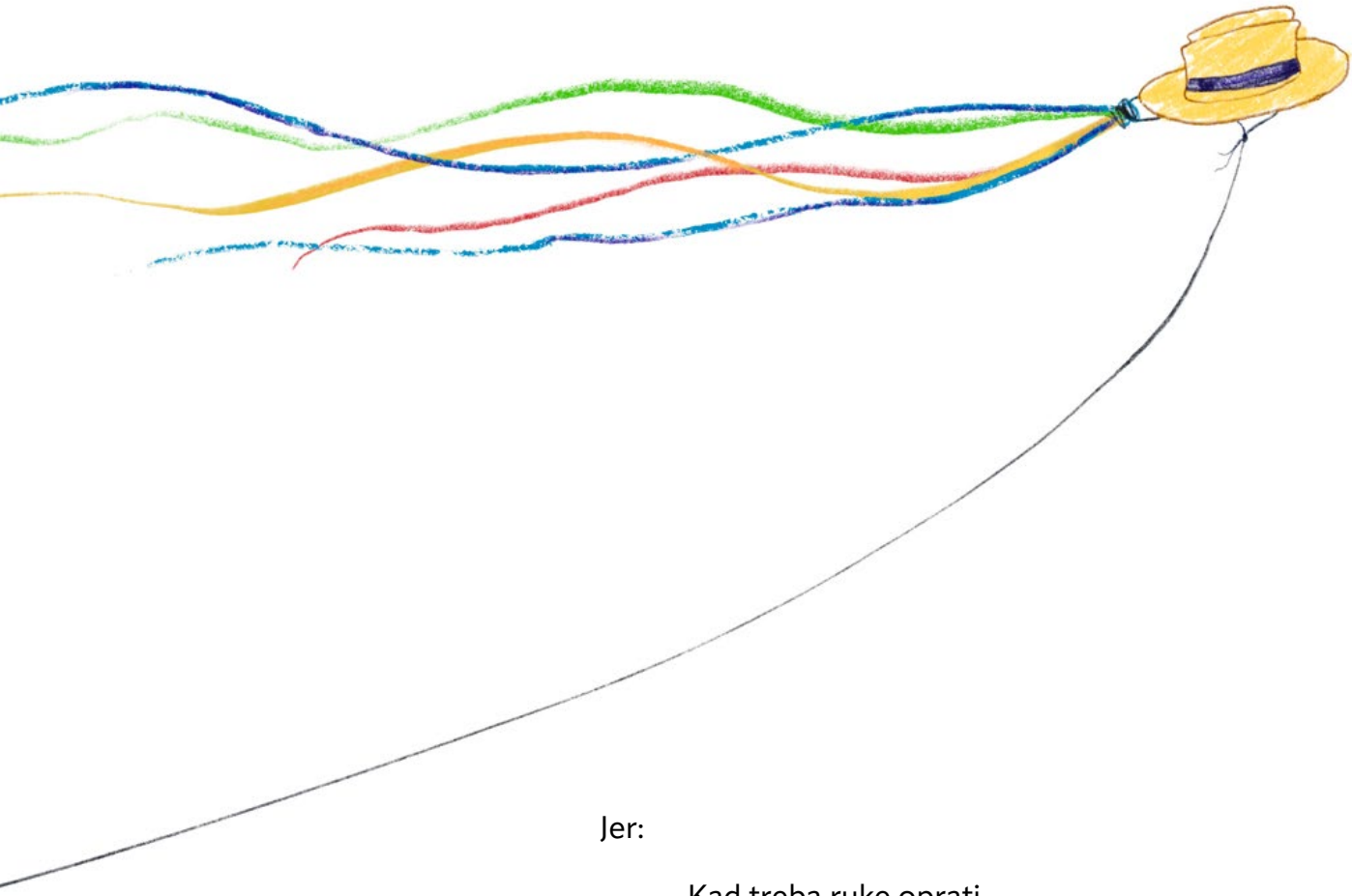

Najstariji unuk Nikola,

Kog deda najduže voli,

Sve stvari radi napola,

Sredi se, deda ga moli!

Jer:

Kad treba ruke oprati,

On će dohvatit tubu,

Kad treba torbu spremiti,

On će dohvatit Bubu!

Buba. Tako zovemo unuku, ali ona više nije Buba,
Bubica, mala predškolarkica, i ne smijemo je više
tako zvati, nego je velika djevojčica, školarka, Bruna.
BRU-NA! Ali nećemo još o njoj,
nego o srednjem unuku…

… a srednji unuk Matija,

Kad mu što nije po volji,

Krivci smo... Tko? Buba i ja.

Al deda ga isto voli!

Voli ga jako, jako,

Tek, kad pretjera, veli:

Matija, nemoj tako

Požderat ćeš se cijeli.

Matija bi na to sigurno rekao:

Nije me briga!

To mu je odgovor na sve.

Ma, nije na sve. Samo na ono što ga ljuti.

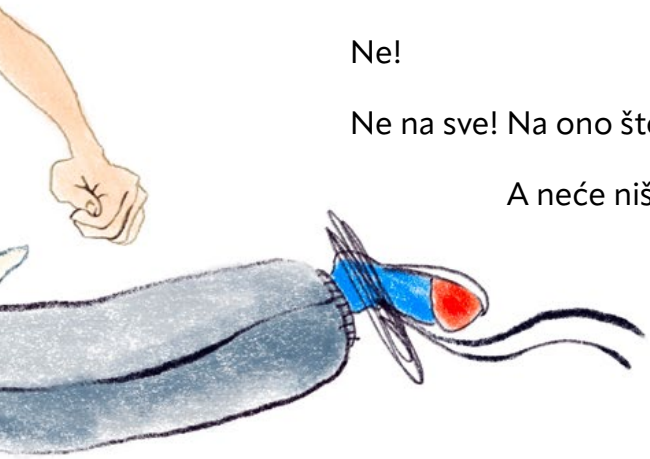
A ljuti ga sve. Skoro sve.

I na sve kaže:

Ne!

Ne na sve! Na ono što neće.

A neće ništa.

Jednom je tako i na sve što ga je deda pitao, molio ga, predlagao mu, odgovarao s „Ne!". Pa se deda kao ljutio:

A dobro, Matko, što bi bilo, kako bi bilo da ja na sve što vas troje mene pita odgovaram tako? Ne! – Deda, hoćemo se igrati skrivača? – Ne! – Deda, možemo gledati televiziju? – Ne! – Deda, idemo van? – Ne! – Deda, kupiš nam sladoled? – Ne! – Kako bi to bilo?

A Matija mu je posve ozbiljno rekao:

To ne bi bilo pristojno.

I fakat ne bi.

Ali, nismo još došli do dede. Jer…

… treća po redu je Bruna…

Ma znamo, znamo, nije Bruna treća! Ona je prva!
I jedina! Ali je najmlađa, pa ćemo tako i reći:

Najmlađa od nas je Bruna

Koju obožava deda.

Na njenoj glavi je kruna,

Deda je taknuti ne da!

Princeza, kraljica, vila,

Nikad joj dosta mažnje.

Gdje god i s kim god bila,

Uvijek u centru pažnje.

E da, deda bi tu pozitivli rekao:

Ne veli se „mažnje", nego „maženja"…

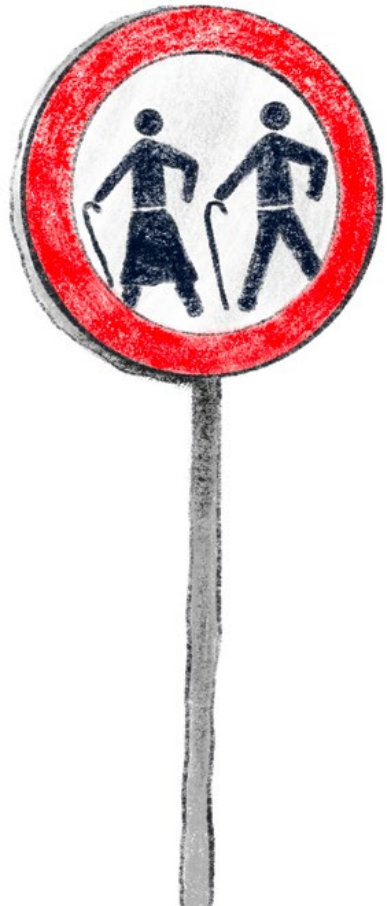
Ali onda bi trebali pjevati „nikad joj dosta paženja" jer je to rima, a deda je jako strog s rimama pa ih kod njega ima gdje treba i ne treba…

To deda kaže, ne mi! A isto je tako strog i s gramatikom, i s pravopisom, i s riječima, kao ova gore, „pozitivli", pa bi opet bilo: Grambl! Grambl! Grambl!

I, eto…

… malo-pomalo s nas troje

Došli smo na našeg dedu...

Ali prvo vam moramo nešto priznati. Posvađali smo se jedanput, davno, zbog dede. Mi tri – nas troje. Posvađali smo se, zapravo, zbog svih deda i baka. Ovako.

Jednog dana Bruna iz čistoga mira veli:

Dede su višak obitelji. Dede i bake.

A Nikola i Matija se bune:

Nisu, Buba! Kako to možeš reći?!

Jesu. Kako se zovu dede i bake?

Što, kako se zovu? Zovu se dede i bake, bake i dede!

Ne, ne! Ne dede i bake, bake i dede, nego skupa. Skupa!
Zajedno. Koja je jedna riječ za dede i bake? Ha?

Nemam blage i nije me briga!

Pa Bruna, koja u igri voli biti mama, učiteljica i doktorica Pliško, ona doktorica za plišance, znate je, riječ po riječ objašnjava Matiji. I Nikoli bi, ali njega baš i ne zanima to što sestra govori. A ona govori i govori:

Aha, vidiš! Nemaš blage jer nema. Nikako se ne zovu. Slušaj sad. Kad kažeš „roditelj", to onda može biti ili mama, ili tata. Kad kažeš „roditelji", to su onda i mama i tata. Je li tako?

A tako je.

Kad kažeš „dijete", to onda može biti ili cura, ili dečko, kći ili sin. Kad kažeš „djeca", to su onda i cure i dečki, kćeri, sinovi, bratići, sestrične, koliko god ih ima – dva, tri, četiri, pet djeteta...

Ne kaže se pet djeteta, nego...

Ne ispravljaj me, nisi ti deda! A je l' ima takva riječ za dede i bake? Ha?

Dečki šute, šute i šute pa Bruna slavi pobjedu:

Neeema. Vidite sad? Nema. A to znači da su dede i bake višak obitelji!

Dede i bake nisu višak! Nisu! Naš deda nije nikakav
višak! I nema više glupe svađe, nego ćemo…

… malo-pomalo s nas troje

Preći na našega dedu.

Svaki će pričati svoje,

Lijepo, polako, po redu.

Pa idemo onda polako i po redu. Nikola, Matija, Bruna,
Nikola, Matija, Bruna, a nekad i napreskok. Ovako:

Naš deda je star.

Jako star.

Tako da više ne može napraviti špagu. Čak ni mušku.
Žensku ga i ne pokušavam naučiti.

I sporo pamti. Jer je star.

Pa mu sve trebamo reći dva, tri puta.

Ali zato brzo zaboravlja. Isto jer je star.

Tako mu Matija kaže da im je u razred došla izbjeglica, jer je u njezinoj zemlji rat, i da se zove Hasna, a deda ga za pet minuta pita:

Kako si rekao da se zove ona mala? Sahna? Johna? Fehna?

Hasna, deda. Has-na! Rekao sam ti! Ali nemoj se brinuti, deda. To je normalno. Teško pamtiš jer si star.

A deda se onda izvlači:

Ma pamtim ja još, dobro pamtim, ali nisam dobro čuo...

I to je normalno, deda. Slabo čuješ jer si star.

Naš deda je najsatriji deda, stariji od svih deda koje poznajemo.

On je stariji i od, i od… Stariji i od Boga...

Matija!? Kako možeš govoriti o Bogu kad nemaš blage tko je Bog! I gdje je!

Samo da vam usput kažem, ja deda, koji ovo zapisujem, da nisam i sad i prije zaboravio zapisati riječ „veze", nego nitko od njih troje neće reći „nemaš blage veze". Ne, oni ne izgovaraju „veze" jer im je bez veze

trošiti vrijeme na riječi . Štede vrijeme. I dah. No, dobro. To smo riješili, vraćamo se Nikolinoj i Matijinoj mudroj raspravi. Matija nastavlja:

Znam.

Ne možeš znati kad ne ideš na vjeronauk. Samo
on od nas ne ide. I ne vjeruje...

Ja vjerujem u Boga, a na vjeronauk ne idem.

Zašto?

Nije me briga za vjeronauk. Dosadan je. Učiteljica je dosadna.

Kako znaš da je dosadna ako ne ideš?

Znam.

Dobro. Onda, kad sve znaš, reci svima tko je Bog! Gdje je?

Onaj glavni likuša u svemiru.

Nemaš blage...

Nije me briga!

A raspravljali su Matija i Nikola jednom i pred velikim raspelom na raskrižju u Savici. Gleda Matija raspelo i pita da zašto je onaj čovjek na križu, zašto je krvav i zašto su ga ubili, a Nikola mu veli:

Zato jer je to bilo vrijeme ubijanja. Raspeli su ga s dva kriminalca.

Zašto?

Zato jer mu nisu vjerovali da je Sin Božji.

Ali, dosta s tim. I što ako naš deda nije stariji od Boga?
Ipak se rodio prije mobitela, ajpeda i laptopa…

Prije Barbi, Hajdi i Male sirene…

Prije Usagi Jojimba, pokemona i Super Marija.

Prije nego što su se prvi ljudi spustili na dno one najdublje rupe u oceanu…

Prije nego što su se prvi ljudi popeli na vrh one najviše planine na svijetu…

Prije nego što su se prvi ljudi spustili na Mjesec…

A prvi auto koji je naš deda vozio bio je PRVI auto…

I prvi avion u kojem je naš deda letio bio je PRVI avion...

I prvi brod na kojem je naš deda plovio bio je PRVI brod...

I prvi vlak u kojem se naš deda vozio bio je PRVI vlak, i vukla ga je PRVA lokomotiva…

Ona crna, na paru. Pa nam je pričao da su jaaako dimile te lokomotive i da su ugljen ložili u njima, i da ono nisu smjeli gledati kroz prozor, ne prema naprijed

jer bi im čađa ili žar mogli uletjeti u oko…

A nas bi ta čađa, taj žar puno jače pekli nego dedu, jer mi svi imamo plave oči na mamu i tatu, a on ima smeđe na ne znam koga!

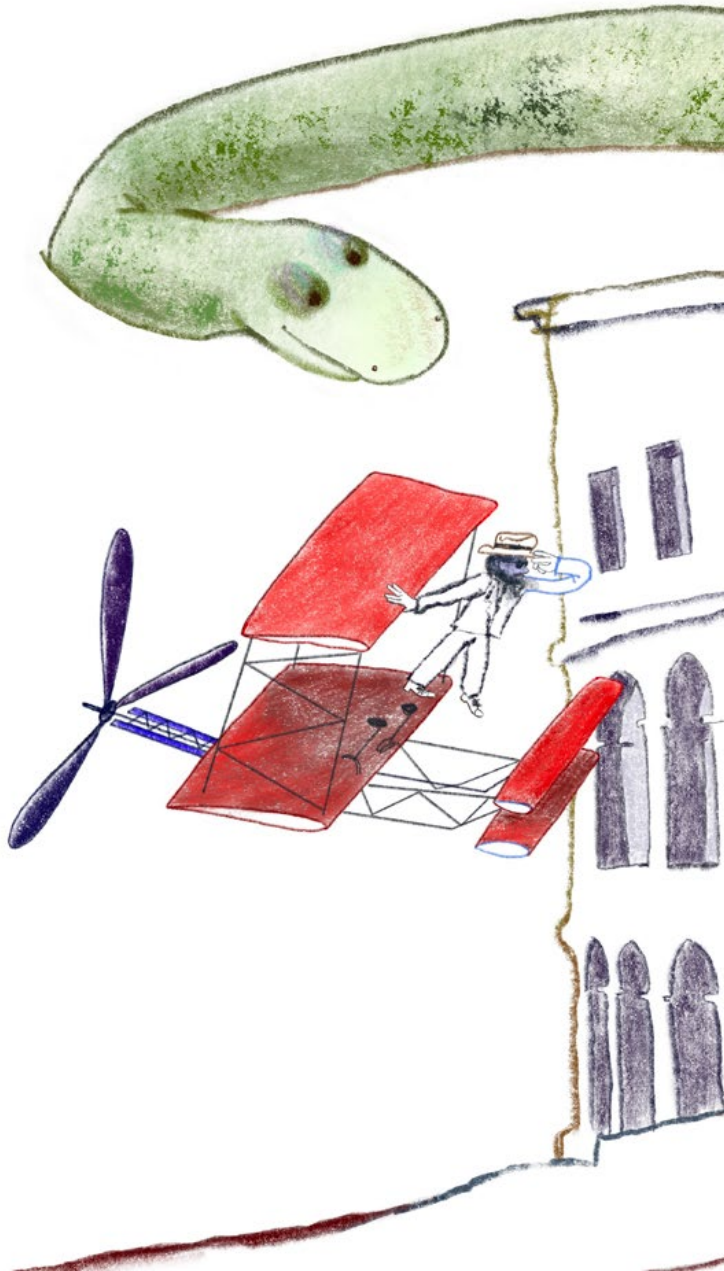
Nije me briga kakve deda ima oči,
nego što je svojim očima vidio!

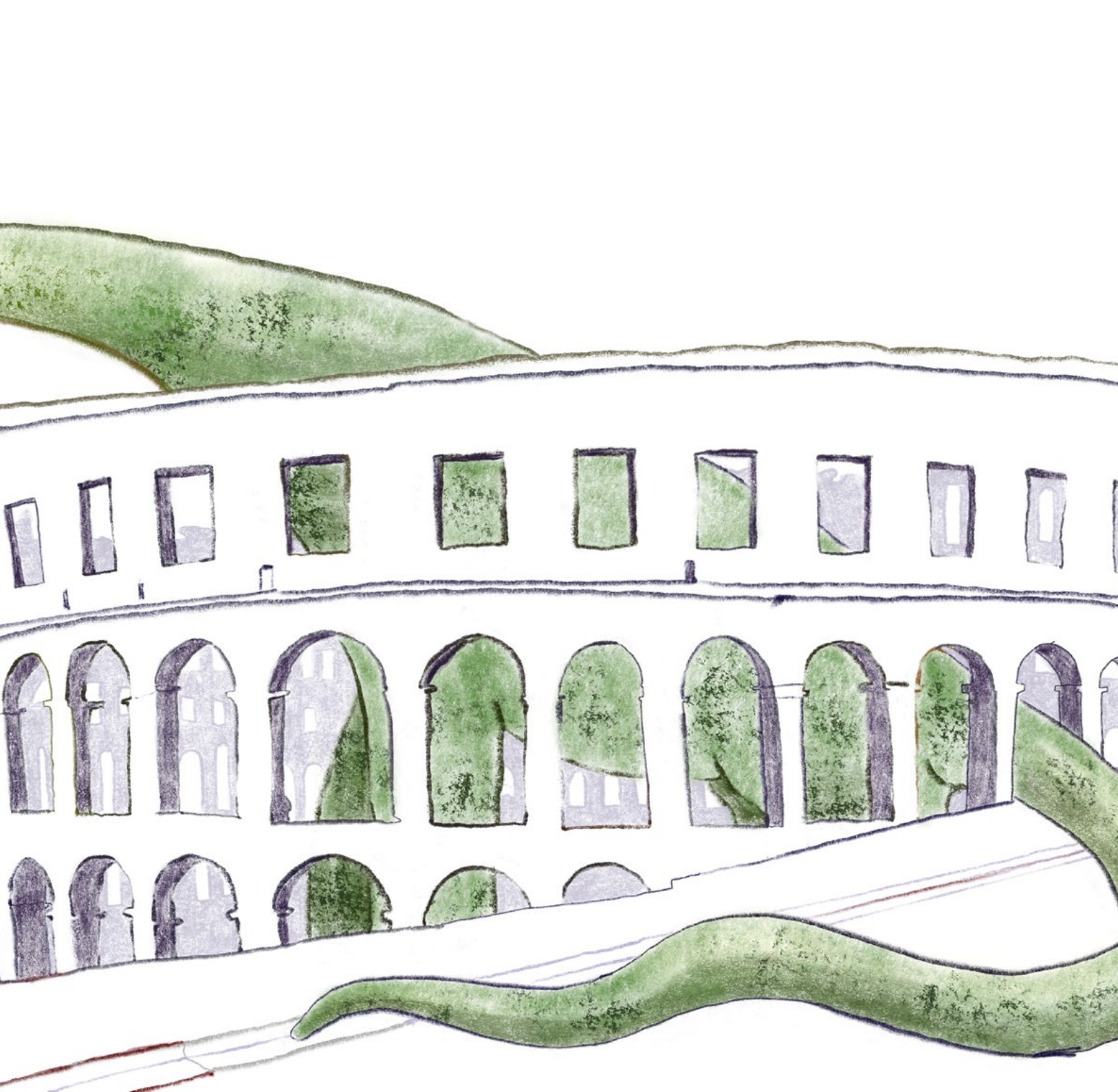
Vidio je sve. Kad je bio mlad, ljudi
još nisu imali mačeve, nego su se
tukli štapovima koje bi našli na zemlji.

Poznavao je Adama i Evu, kad su još bili mladi.

A kad je bio dijete, jer nijedan se deda ne rodi kao deda nego prvo bude dijete pa tata pa tek onda deda, jer nitko ne može postati deda ako prije toga nije bio tata a još prije toga dijete, a kad je naš deda bio dijete, dinosauri su još trčkali po zemlji, slatki, slatki mali dinosaurići...

Deda nekad kaže da je on stariji od Broja Jedan. Ne znamo što mu to znači, kako netko

može biti stariji od nekog broja, ali znamo da hoće reći da je jaaako star.

I zato je Nikola, ovog ljeta, kad smo bili u kafiću na Hidrobazi blizu Pule s Petrom i njegovom sestrom i njegovim roditeljima, a Petar, i njegova sestra, i njegovi tata i mama bili su tog dana na Brijunima, i vidjeli su one tragove dinosaura koje smo i mi prošle godine vidjeli, i Petar je cijelo vrijeme nešto pričao o dinosaurima i pitao Nikolu kako oni sjede...

I ja sam mu rekao da dinosauri ne sjede...

A on je onda pitao da ako ne sjede kako legu jaja...

Ne znam! Šta ja znam kako dinosauri legu jaja! Šta mene pitaš! Pitaj dedu, on je bio tamo kad se to događalo!

I onda je Petrova mama rekla:

Petre, sad je dosta! Idemo doma! I svi su malo čudno gledali i Nikolu i dedu i jedni druge, i mislili su da će se sad deda naljutiti i dignuti od stola, a mi tri – nas troje, znamo – nas troje i deda smo se samo smijali i smijali... Jer mi se kužimo, jer nama je sam deda, davno, davno, davno, kad smo ga pitali koliko je star, rekao da se još igrao sa zadnjim dinosaurima...

Pa su zato on i jedan njegov prijatelj napravili predstavu o tome što je sve deda vidio...

Gledali smo nas dvoje…

Sad bi ti deda skočio i počeo objašnjavati, ono da kad se govori o dva dečka, onda je „nas dvojica", kad se govori o dvjema curicama, onda je „nas dvije", a kad se govori o jednoj curici i o jednom dečku, onda je „nas dvoje"…

Gadno je kad ti je deda bio profesor. Uvijek te nešto ispravlja… A gledali smo NAS DVOJICA tu predstavu, jer Bruna je još bila beba, bebica mala, na nekoj tvrđavi...

Od koje je deda isto stariji...

Napravili su jako duuugu predstavu NJIH DVOJICA. Počela je s dinosaurima…

S kosturom jednog dinosaura…

Dinosauri, kostur dinosaura, svejedno! Glavno da je bila smiješna predstava...

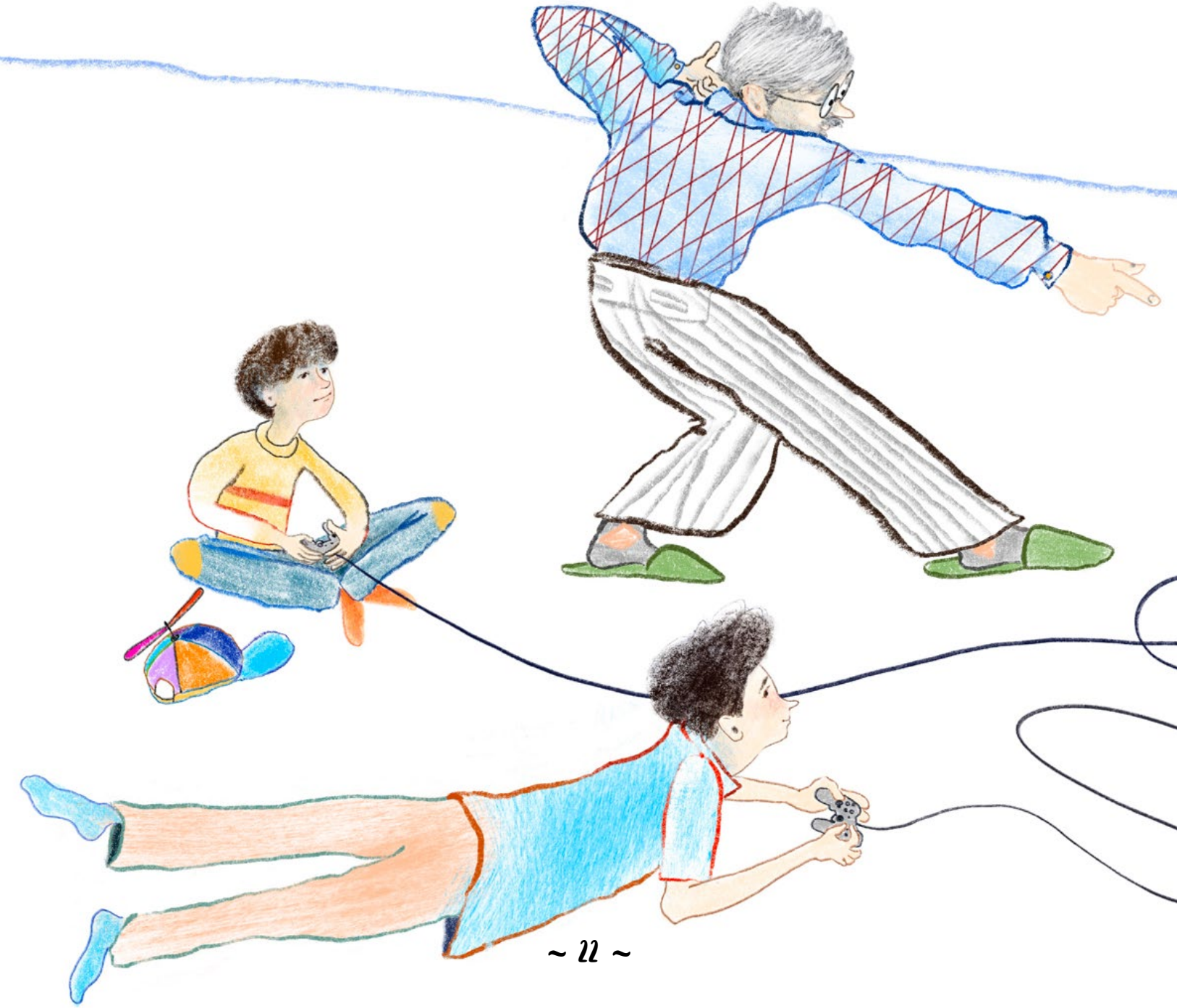
Jer i deda je jako smiješan.

Ali je nekad i jako pametan. Iako je star.

Ma deda je Femili Gugl! Samo upišeš u njega pitanje i odgovori ti.

Svašta je deda vidio. I svugdje bio. U Americi, Africi.

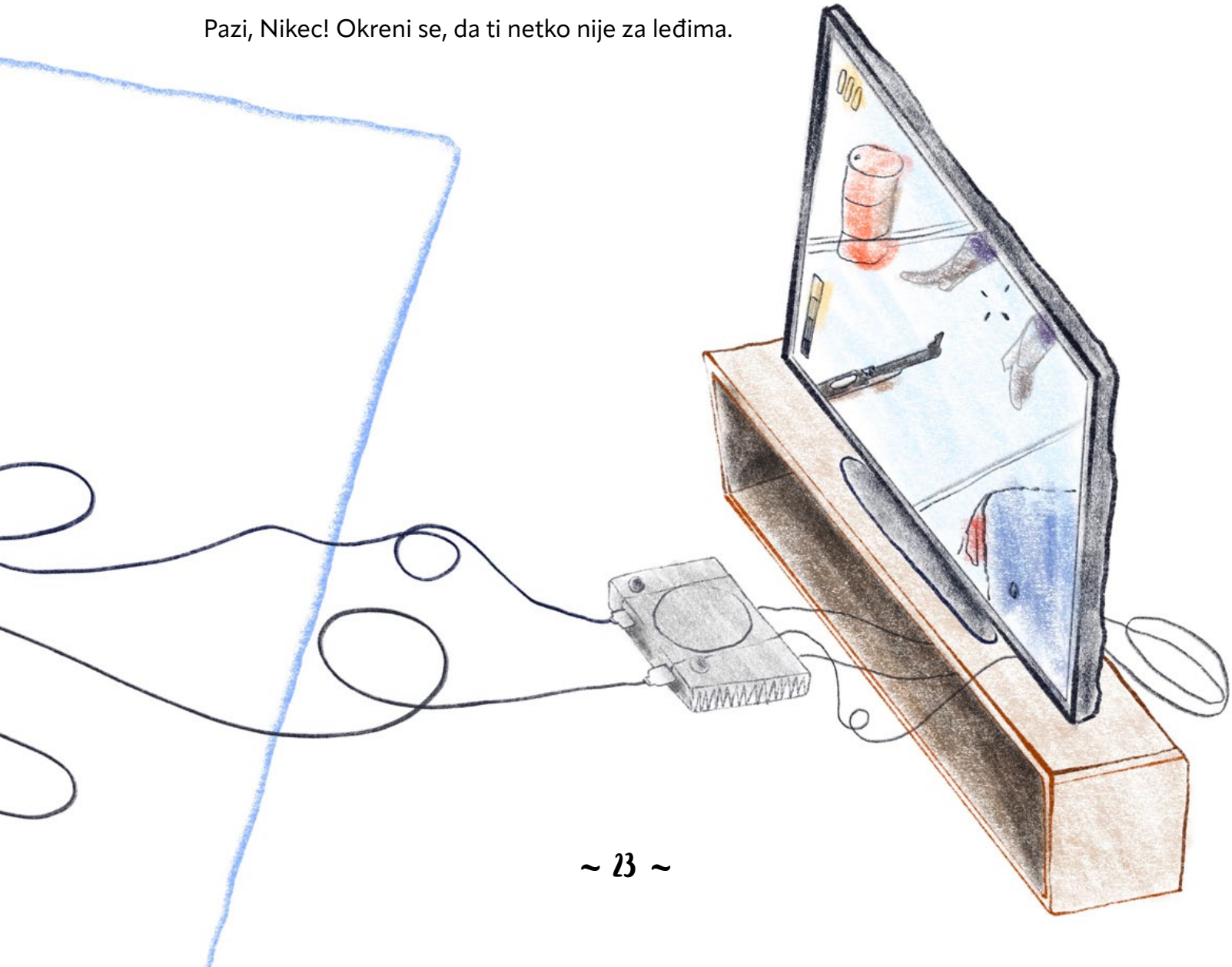
I u ratu, onom, našem…

Ali ne ponavlja to stalno kao neki drugi dede…

Samo nekad to kaže. Kao ono kad smo igrali
Fortnajt Betl Rojal pa nas je gledao i rekao:

Pazi, Nikec! Okreni se, da ti netko nije za leđima.

Instantli sam okrenuo svog lika i fakat mi je jedan enemi bio iza leđa. Hedšotao sam ga i rekao dedi: Da mi nisi rekao da se okrenem, sad bi pozitivli bio ded.

Joj kako bi te tu deda inače ispravljao. Da se mora reći ili „da je bio" ili „kad bi bio", ali se ne može reći „da bi bio"… I svašta bi rekao za ono „kilati enemija", „hedšotati", „biti pozitivli ded"... Ali onda ništa nije ispravljao Nikolu, nego se onako počeo malo praviti važan:

Pa deda je stari ratnik. Zna on kamo trebati gledati.

A Matija je šutio. Onda smo još malo igrali, i onda smo svi morali ići na spavanje, i onda je deda sjeo na Matijin krevet, a on je šutio, i šutio, i onda ga je deda pitao:

Matija, što ti je? Muči te nešto?

A Matija je sjeo na krevet, naslonio se na dedu i pitao ga:

Deda, je l' tebi bilo jako teško u ratu?

Deda ga je malo raskuštrao, onaj njegov nudlz friz, ali samo malo, i šutio, šutio, a onda rekao:

Ma bilo je jedanput, tako dvije noći i jedan dan, ali poslije, kad je to prošlo, da samo znaš kakve smo si mi mesonjeze spremali!

Mesonjez, to je jako slično bolonjezu, ali malo drukčije.
To je zapravo gulaš, ali Matija ne bi jeo kad bi mu rekli da
je to gulaš pa su izmislili mesonjez. Mama i tata.

Sad, kad smo spomenuli mamu i tatu, tatu i mamu, kojim redom hoćete, moramo vam nešto reći, da krivo ne shvatite to što pričamo samo o dedi. Morate znati da mi jako, jako, jako volimo i mamu i tatu, i da jako, jako, jako dobro znamo koliko tata i mama nas vole, i kako se brinu za nas, i što sve rade za nas, i što sve dobivamo od njih…

I da bi oni isto mogli svašta ispričati o nama, kao ono kad je mama ujutro požurivala Matiju, a još je u vrtiću bio, da se spremi jer da „mama radi od osam", a Matija joj je odgovorio da se njemu ne žuri jer da on „radi od devet", i da sve to što bi oni mogli ispričati o nama i mi o njima ne bi stalo u jednu pripovijest, ni u pet ovakvih pripovijesti, ali ovdje pričamo o dedi, o onom što je on nama pričao...

Evo, maloprije smo vam rekli što nam je pričao o onom našem ratu.

Ma i nije baš puno pričao, ne voli se toga sjećati.

Ali nam je zato puno pričao o Vorld Vor Tu, ono kad su Elajs bili protiv Eksisa...

Jer je star pa je i to vidio, a mi znamo samo iz Kol of Djuti gejma...

I s Histori Čenela, koji nekad gledamo s tatom…

A to, taj Čenel i taj Kol of Djuti nije za njih, i oni ne bi smjeli igrati takve igre i gledati takve stvari jer je to sve za osamnaest plus, i ne znam zašto im tata to dopušta, ali je svejedno igraju, a mene tjeraju kad ih hoću gledati:

Buba, ne gledaj to!!! To nije za tebe!!! Deeedaaa!
Buba gleda kako igramo Kol of Djuuutiii!!!

Pa onda deda pokušava odvući Brunu od televizora:

Nemoj to gledati, Buba! Dobit ćeš noćne more od tih grozota.

Što su to noćne more?

Kad ružno sanjaš. Dođi, idemo mi nešto čitati. Ili crtati...

Ali Matija i Nikola ne puštaju dedu Bruni, nego ga ispituju:

Deda, je li Hrvatska bila u Vorld Vor Tu?

Je, je. Bila je. Itekako.

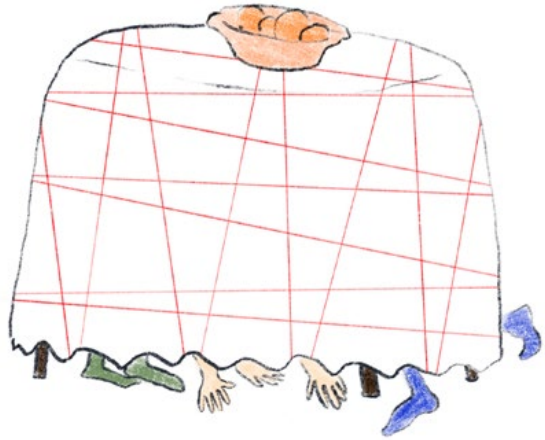
Na kojoj strani? Elajsa, ili Eksisa?

E, tu deda počne čupkati bradu, prvo slabo, pa jače, pa jako jako. A kad deda počne čupkati bradu, to znači da je ozbiljan. A kad je deda ozbiljan, to nije dobro.

Osim nekad, ali to je drugo.

I tako deda čupka bradu, čupka, čupka pa počne muljati:

A čuj, Matko... Zapravo... Vidiš, nije to uvijek baš tako jednostavno... Ne mora sve i svaki put biti samo ili-ili. Znaš, sve jasno, k'o u nogometu ili rukometu… Ono, ili si u jednom, ili si u drugom timu. Bude to nekad i-i. Tako se i kod nas sve to u Vorld Vor Tu malo zapetljalo pa su jedni Hrvati igrali za Elajse, drugi za Eksise, a treći nisu igrali ni za jedne ni za druge...

Nego navijali?

Pa sad, prije bi se reklo da su stajali sa strane, neki su bili i pod stolom, i jedva čekali da sve to prođe.

Zašto? Pa to je baš fora, kad si i s jednima i drugima! Kak god da na kraju ispadne, ti si bio na pravoj strani...

A je, dečki, moglo bi se to i tako reći. Ali, opet kako god da na kraju rat završi, ti si bio i na krivoj strani. I tu je frka. Pa se onda oni koji su bili na pravoj strani, i njihova djeca, i njihovi unuci još barem sto godina svađaju s onima koji su bili na krivoj strani, i s njihovom djecom, i s njihovim... I nikad kraja, i pusti sad to. Učit ćete u školi o svim tim ratovima. Valjda. I bolje prestanite igrati te glupe igre s pucanjem i ubijanjem! Igrajte

Majnkraft Kriejtiv, tamo nitko nikoga ne mlati i nitko ni na koga ne puca, a Bruna i ja idemo crtati, ili čitati, ili se nečega igrati...

Deda ne voli te naše igre, ne samo te sa šotanjem i kilanjem, jer…

… naš deda je star, naš deda je star,

Al ima za starost nekakav dar.

Ko šešir je nosi na reviji mode,

Na rođendan veli: „Ups, godina ode!

Al još sam ovdje i još me ima

I još se mogu nositi s njima!"

To „s njima" mu znači s nas sve troje,

A s nama ne broji godine svoje.

Koliko ih ima nije ga briga.

Deda je zakon, i Zlatna liga…

Zlatna liga, to je jedna emisija na televiziji. Sa starima i za stare…

I naš deda je jednom bio u njoj.

Jer je star.

Nismo gledali, deda nam je pričao, i onda se kao uvrijedio jer ga nismo

gledali, ali ne za pravo. Onako, malo se pravio da se uvrijedio i da gunđa:

Bio sam neki dan na televiziji, a vi me niste gledali! Sram vas bilo!

A Nikola je nešto radio i izgledalo je da uopće ne čuje o čemu pričamo, ali čuo je…

Čuje ono što ne treba, ali nikad ne čuje kad ga zovemo... To mama i tata vele. I deda, nekad.

Ali ovo je čuo i rekao:

Ti si deda svaki dan na televiziji.

I nastavio raditi to što je radio i pravio se da ništa nije čuo i da ništa nije rekao. A zna on baš svašta reći dedi. Evo ono, kad je dobio dva iz lektire. Nije važno koje. Neke. Za sedmi razred, a deda je, kad je to čuo, izvadio mobitel, nešto skrolao po njemu i pokazao Nikoli:

Pa dobro, Nikec, kako možeš dobiti dva iz romana mog prijatelja. Evo, gledaj! Imam njegov broj u kontaktima. Sa slikom!

A Nikola je samo pogledao ime i sliku i rekao:

Ti, deda, poznaš previše ljudi…

I opet nastavio raditi ono što je radio i pravio se da ništa nije rekao.